

*Білецька О. В.,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри германської філології
Донецького національного університету*

РОЛЬ ТРИКОМПОНЕНТНИХ ІМЕННИКІВ ЯК ЗАСОБУ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ВАРІАНТІВ БАГАТОЗНАЧНИХ ДВОКОМПОЗИТИВ У СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті проаналізовано лексико-семантичні варіанти двокомпонентних безпосередніх складників іменникових трикомполітів у середньовісхньонімецькій мові з огляду на їхню реалізацію у складі трикомполітних іменників.

Ключові слова: іменниковий трикомполіт, безпосередній складник, семантична структура, лексико-семантичний варіант, моносемність.

Постановка проблеми. Останнім часом все більшої актуальності набуває проблема вивчення семантичної структури слова, яка представляє собою сукупність значень, лексико-семантичних варіантів (далі – ЛСВ) слова та відношення між ними. У сучасній лінгвістиці питання семантичної структури багатозначного слова та семантичного варіювання розглядаються під різними кутами, відповідні дослідження проводяться з точки зору семасіології, ономасіології, когнітивної лінгвістики, фразеології, стилістики, прагмалінгвістики, психолінгвістики та інших лінгвістичних напрямів. Витоки дослідження семантичної варіативності слід шукати у працях О.С. Ахманової, В.В. Виноградова, В.А. Звегинцева, О.І. Смирницького, Ю.С. Степанова, Г.А. Уфімцевої, які заклали основи аналізу семантичної структури багатозначних слів. Так, В.В. Виноградов уперше висунув теорію про можливість виділення в межах багатозначного слова окремих значень, які реалізуються у мовленні і співвідносяться з певним контекстом, при цьому кількість значень слова визначається «кількістю відокремлених контекстів вживання цього слова» [1, с. 21–22]. Термін «лексико-семантичний варіант» увів у науковий обіг О.І. Смирницький, який надав найбільш повне тлумачення явища семантичної варіативності [2, с. 24]. В.А. Звегинцев, розвиваючи теорію ЛСВ, запропонував виділяти у будь-якої мовної одиниці єдине значення (інваріант), яке модифікується в залежності від контексту (варіанти), визнаючи при цьому рівноправність і незалежність варіантів і абстрактність інваріанту, тобто неможливість його реалізації у мовленні [3, с. 217–228]. Протилежної думки дотримуються Ю.Д. Апресян [4, с. 187], І.В. Арнольд [5, с. 12], Є.Р. Курилович [6], Д.М. Шмелев [7], які при розгляді семантичної структури багатозначного слова роблять акцент на встановленні основного (головного, первинного, ядерного) значення і визначенні ієрархічної структури додаткових (похідних, прихованих, потенційних) значень. Отже, у сучасній лінгвістиці існує дві основні точки зору відносно структурної організації семантики багатозначного слова: а) всі значення багатозначного слова (його ЛСВ) зв'язані між собою ієрархічними відношеннями і розподіляються на основні і похідні, прями і переносні; б) ЛСВ багатозначного слова рівноправні і неза-

лежні [8, с. 208]. У пропонованій роботі ЛСВ розглядаються як рівноправні «окремі значення у складі слова, як воно описується у тлумачному словнику», з кожним із яких співвідноситься певний тип контексту [9, с. 298].

Витоки дослідження семантичної структури складних іменників у німецькій мові слід шукати у працях О. Бехагеля, В. Вільманса, О. Грегера, Я. Грімма, Г. Пауля, В. Генцена. Звичайно, на цьому етапі германістів цікавили, перш за все, формальна структура та питання класифікації комполітів, однак у межах цих досліджень зроблені перші спроби аналізу семантичних особливостей складних слів. Значний внесок у розвиток теорії комполітотворення в цілому та дослідження семантичної структури комполітів зокрема зробили І. Барц, Г. Брінкманн, В.С. Вашунін, К.Г. Городенська, Ст. Жепіч, Є.А. Карпіловська, Н.Ф. Клименко, В. Кюршнер, В. Мотч, Л. Ортнер, Х. Ортнер, В.М. Павлов, М.Д. Степанова, Г. Фанзелов, В. Фляйшер. Їхні наукові розвідки сконцентровані саме на семантиці складних слів, яка розглядається як комплексна ієрархічно побудована структура, що складається із підпорядкованих один одному семантичних рівнів (лексичного, синтаксичного, словотвірного). Однак, незважаючи на наявність досить великої кількості праць, присвячених вивченню семантичних особливостей складних слів у сучасній німецькій мові, лише деякі наукові розвідки зосереджені на аналізі ЛСВ комполітів та дослідженні їхньої реалізації у контексті. Так, питання лексико-семантичного варіювання складних слів у сучасній німецькій мові розглядається у роботі Г.І. Шейдемана, який під лексичними варіантами складних слів розуміє іменники зі спільним вихідним компонентом словотвірного гнізда та різними змінними компонентами, що примикають до нього. Відповідно до цього лексичні варіанти він поділяє на однотипні, тобто такі, в яких взаємозамінні змінні компоненти є основами слів, що відносяться до однієї і тієї ж частини мови, та різнотипні, в яких взаємозамінні змінні компоненти є основами слів, що відносяться до різних частин мови [10, с. 19]. Практичному дослідженню ЛСВ складних слів у німецькій мові з точки зору їхньої реалізації у контексті присвячена докторська дисертація О.М. Яковлюка [11]. Проте основна увага лінгвістів при вивченні лексико-семантичної структури складних слів зосереджується, в першу чергу, на пошуку ефективних методів розмежування ЛСВ багатозначного слова, а також визначенні способів нейтралізації полісемії на матеріалі сучасної мови, залишаючи при цьому поза увагою питання реалізації ЛСВ комполітів у складі інших багатоконполітних слів, які у даному випадку можуть розглядатися як мікроконтекст. Поза межами сучасних досліджень залишаються також інші періоди розвитку німецької мови, зокрема середньовісхньонімецька.

У пропонованій статті вперше зроблено спробу визначити особливості реалізації ЛСВ двокомпонентних іменників у складі іменникових трикомпонентів у середньовісній мові (далі – свн.) мові.

Отже, предметом дослідження виступають іменникові трикомпоненти, тобто складні слова, утворені з трьох іменникових основ, а також їхні двокомпонентні безпосередні складники (далі – БС) у свн. мові.

Об'єкт – ЛСВ зазначених одиниць.

Мета роботи полягає у визначенні ролі іменникових трикомпонентів як мікроконтексту для ідентифікації, реалізації і актуалізації ЛСВ багатозначних двокомпонентних іменників у свн. мові.

Для досягнення поставленої мети у дослідженні розв'язуються такі завдання:

- складання корпусу багатозначних іменникових трикомпонентів, а також полісемних двокомпонентів, які зустрічаються у складі трикомпонентних іменників;
- аналіз ЛСВ двокомпонентних іменників, які реалізовані у складі іменникових трикомпонентів;
- встановлення закономірностей відбору ЛСВ двокомпонентів, задіяних у формуванні трикомпонентних іменників;
- визначення обмежень, які накладаються на ЛСВ при їхній реалізації у складі іменникових трикомпонентів.

Матеріалом для дослідження слугують 357 трикомпонентних іменників у свн. мові, отримані шляхом суцільного добору із словників свн. мови [12] та [13].

Аналіз досліджуваного матеріалу показав, що переважна більшість трикомпонентних іменників у свн. мові є моносемними, тобто мають лише одне значення. Це можна пояснити розгалуженою структурою зазначених одиниць, яка передбачає надання слову тих специфічних характеристик, які виокремлюють його серед низки інших. Виключення становить лише 1 трикомпонентний іменник, а саме: *koufmanschaz stm. f.*, який має 4 ЛСВ, а саме:

- 1) *handelsgut, waare* 'товар';
- 2) *auch als fem. herüber genommen von koufmanschaft* 'купецтво';
- 3) *handel, kaufmannschaft* 'торгівля, торговельна справа';
- 4) *ein hûs der koufman* 'будинок купця'.

Наявність лише одного прикладу багатозначного трикомпонентного іменника у свн. мові підтверджує гіпотезу, висунуту Г. Альтманном, Е. Бьоті та К.-Х. Бестом у статті «Складність значення слів та закон Менцерата» про те, що відповідно до закону Менцерата (чим більше ціле, тим менші його частини) семантичний обсяг слова (кількість значень багатозначного слова) зменшується при збільшенні довжини слова [14, с. 537], а також закономірність, сформульовану Р. Келером у роботі «Лінгвістична синергетика: структура та динаміка лексики» про те, що «величина зміни полілексії зворотно пропорційна довжині» [15, с. 60–61].

Двокомпоненти, які виступають у ролі БС трикомпонентних іменників у свн. мові, також здебільшого мають 1 ЛСВ, що пояснюється вищезазначеними закономірностями відносно залежності семантичної структури слова від його будови. Лише в окремих випадках (33 одиниці, 9%) двокомпонентні складні іменники, задіяні у формуванні іменникових трикомпонентів, при вільному вживанні налічують більшу кількість ЛСВ (від 2 до 7). Отже, цікаво простежити, чи всі ЛСВ двокомпонентних іменників реалізуються у складі іменникових трикомпонентів,

які у даному випадку можна розглядати як мінімальний контекст, за допомогою якого відбувається актуалізація певного ЛСВ.

Найбільшу кількість значень (7 ЛСВ) має іменник *hûsgenôz stm.* Однак, у складі трикомпонентних іменників реалізованим виявляється лише один із них, а саме четвертий ЛСВ «*die münzer eines fürsten*» 'чеканник монет і керівник монетного двору', напр.: *hûsgenôzenambet stm.* 'посада чеканника монет і керівника монетного двору'.

Іменник *tagedinc (tegedinc, teidinc) stm.m.* також має 7 ЛСВ, із яких задіяними у формуванні іменникових трикомпонентів виявилися два, а саме: перший «*auf einen tag anberaumte gerichtliche verhandlung (dinc), gerichtstag, gericht, placitum*» 'день суду, суд', напр.: *tagedincstat stf.* 'місце судового засідання' та п'ятий «*geschäft, händel*» 'справа (торговельна), угода', напр.: *tagedincbrief stm.* 'договір (торговий), уставна грамота'.

Двокомпонент *nôtdurft stf.* у вільному вживанні налічує 6 ЛСВ. З них у складі іменникових трикомпонентів реалізований лише п'ятий ЛСВ «*erfordernis, bedarf an notwendigen dingen, besonders an speise und trank, lebensunterhalt*» 'потреба у найнеобхідніших речах, особливо їжі, воді', напр.: *hûsnôtdurft stf.* 'найнеобхідніше у домі'.

Іменник *herbêrge stswf.* має 5 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів у свн. мові виявився реалізованим останній ЛСВ «*haus, auf welchem eine solche verpflichtung lastet, die herberge*» 'дім, у якому надається ночівля', напр.: *ellentherbêrge stf.* 'будинок (і шпиталь), у якому приймають мандрівників'.

Двокомпонентний іменник *houbetman stm.* також має 5 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів реалізований лише перший ЛСВ зазначеного іменника «*der oberste mann, die hauptperson einer vereinigung*» 'голова об'єднання', напр.: *reishoubetman swm.* 'провідник'.

Семантична структура двокомпонента *bûmeister stm.* представлена 4 ЛСВ, із яких реалізованим у складі іменникових трикомпонентів виявляється також лише перший «*baumeister, architectus*» 'майстер будівельної справи, будівельник', напр.: *almuosenbûmeister stm.* 'будівельник, який працює за милостиню, подаяння'.

Двокомпонент *burcreht stm.* нараховує 4 ЛСВ. У складі трикомпонентних іменників у свн. мові реалізованими виявились другий ЛСВ «*aufnahmegebühr eines neuen bürgers*» 'вступний внесок нового громадянина', напр.: *burcrêhtgêlt stm.* 'гроші, що слугують вступним внеском нового громадянина', і четвертий ЛСВ «*liegenschaften*» 'земельне володіння', напр.: *burcrêhtacker stm.* 'рілля, нива, орне поле, що належить до земельного володіння'.

Іменник *tagewan (tagewen, tagewon) stm.* також нараховує у своїй семантичній структурі 4 ЛСВ. Із них реалізованими у складі іменникових трикомпонентів виявився перший «*tagwerk, arbeit um taglohn, frohnarbeit von einem tage, dieta*» 'денна робота, робота за денну оплату, повинність, виконувати денну роботу', напр.: *tagewaphenninc stm.* 'грошовий внесок замість виконання денної повинності'.

Двокомпонентний іменник *êrtrîche / êrderîche / êrderîch stm.* має 3 ЛСВ. Із них у іменникових трикомпонентах реалізується лише перший ЛСВ «*erde, erdreich als wohnstätte der menschen*» 'Земля (планета), земля як місце проживання людей', напр.: *êrtrîchgerûste stm.* 'земельні споруди'.

Іменник *hagedorn (hagedorn) stm.* має 3 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів реалізується другий ЛСВ «*das*

heckholz, der heckbaum» 'дерен криваво-червоний, бирючина звичайна', напр.: hagdornhecke stf. 'живопліт із кущів дерену криваво-червоного, бирючини звичайної'.

У лексико-семантичній структурі іменника hantwerc stn. налічується 3 ЛСВ. Реалізованими у складі трикомпонентних іменників у свн. мові виявились перші два, а саме: «werk der hände, handwerk, gewerbe» 'промисел, ремесло', напр.: hantwercman 'ремісник', а також «zunft» 'ремісничий цех, гільдія', напр.: hantwercmeister stn. 'ремісник певного ремісничого цеху, гільдії'.

Лексико-семантична структура іменника hovestat (hofstat) stf. репрезентована 3 ЛСВ. Із них ЛСВ реалізованим у складі іменникових трикомпонентів виявився лише перший «grund und boden, worauf ein hof mit den dazu gehörigen gebäuden steht oder stehen könnte» 'земля, на якій розташована або може бути розташована садиба феодала з будівлями, що належать до неї, двір феодала', напр.: kelterhofstat stf. 'кордон міста (у межах якого чужоземцям заборонялося займатися торгівлею і ремеслами)'.

Іменниковий двокомпонент koufreh stn. має 3 ЛСВ. Реалізованим у складі трикомпонентів виявився другий ЛСВ «durch kauf erworbenes recht» 'право, отримане внаслідок купівлі чого-небудь', напр.: koufrehbrief stf. 'документ, що підтверджує право, отримане в результаті купівлі чого-небудь'.

Двокомпонентний іменник tresekamere f. має у своїй семантичній структурі 3 ЛСВ. У складі трикомпонентів реалізується перший ЛСВ «schatzkammer, gazetum, thesaurarium» 'скарбниця, казначейство', напр.: tresekamerhort stn. 'скарби, що знаходяться у скарбниці, казначействі'.

Лексико-семантична структура іменника wercman stn. представлена у свн. мові 3 ЛСВ, з яких у трикомпонентах виявився реалізованим другий ЛСВ «werk-, baumeister, künstler (bes. in schmiedearbeit), handwerker, arbeiter, artifex, operarius, orifex» 'майстер, будівельник, митець, ремісник, робітник, спеціаліст', напр.: statwercman stn. 'місцевий майстер, будівельник, митець, ремісник, робітник, спеціаліст'.

Двокомпонент winkouf stn. має 3 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів у свн. мові реалізується останній ЛСВ «weinkauf, -preis» 'ціна вина', напр.: winkoufgelt stn. 'завдаток, запорука у вигляд вина'.

У лексико-семантичній структурі іменника hovemeister stn. нараховується 2 ЛСВ, із яких у складі іменникових трикомпонентів у свн. мові реалізується лише перший «aufseher über die hofdienerschaft, über den hofhalt eines fürsten» 'наглядач за маєтком феодала', напр.: erhovemeister stn. 'спадковий керівник маєтком'.

Лексико-семантична структура іменника isenkrut stn. репрезентована 2 ЛСВ, із яких у складі іменникових трикомпонентів реалізується лише перший «eisenkraut, verbena» 'вербена', напр.: isenkrutsaft stn. 'сік вербени'.

Іменник koufman stn. має 2 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів у свн. мові виявився лише перший ЛСВ «kaufmann, verkäufer sowol als käufer» 'торговець, купець', напр.: koufmanschaz stn. f. = koufmansguot stn. 'товар'; 'купецтво'; 'торгівля, торговельна справа'; 'дім купця'.

Двокомпонент kranewite stn. має 2 ЛСВ. Реалізованим у складі іменникових трикомпонентів є лише перший ЛСВ «wacholder, juniperus» 'ялівець', напр.: kranewitber 'ялова ягода'.

Лексико-семантична структура іменника marschal (marschal) stn. представлена 2 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів у свн. мові реалізується другий ЛСВ «marschall, als hof- (oder städtischer) beamter, aufseher über das gesinde auf

reisen und heereszügen, befehlshaber der reisigen, waffenfähigen mannschaft des hofes, allgemein» 'маршал', напр.: marschalkin stf. 'дружина маршала'.

Іменник ougenweide stf. має 2 ЛСВ, останній із яких, а саме «weide, erquickung für die augen, überhaupt anblick» 'вид, насолода, для очей, вірада' реалізується у складі іменникових трикомпонентів у свн. мові, напр.: sumerougenweide stf. 'літній краєвид, пейзаж'.

Семантична структура іменника selgeræte stn. також репрезентована 2 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів у свн. мові реалізований другий ЛСВ «letzter wille, testament» 'остання воля, заповіт', напр.: selgerætbuoch stn. 'книга записів останньої волі, заповітів'.

Двокомпонентний іменник schifman stn. має 2 ЛСВ. Із них реалізованими у складі трикомпонентних іменників у свн. мові виявився перший «schiffer, nauclerus, nauta (schiff-, scheffman)» 'шкіпер, капітан судна', напр.: schifliutzeche f. 'гільдія шкіперів, капітанів суден'.

Двокомпонент sunneschîn (sunnenschîn) stn. налічує 2 ЛСВ. Із них у складі іменникових трикомпонентів у свн. мові реалізується перший ЛСВ «sonnenschein, tageslicht» 'сонячне сяйво, денне світло', напр.: âbentsunnenschîn stn. 'вечірнє сяйво'.

Іменник tagewerc stn. у своїй лексико-семантичній структурі також налічує 2 ЛСВ. У складі трикомпонентних іменників у свн. мові цей іменник реалізує другий ЛСВ «ein flächenmass» 'міра площі; квадратна міра', напр.: tagewercseil stn. 'мотузка для виміру площі'.

Іменник tavelrunde stswf. має 2 ЛСВ. У складі іменникових трикомпонентів реалізується другий ЛСВ «ein ritterspiel, wobei turniert wird» 'лицарська гра, під час якої проводиться турнір', напр.: tâvelruntbuoch stn. 'книга записів лицарських турнірів'.

Двокомпонентний іменник twinchof stn. має у своїй лексико-семантичній структурі 2 ЛСВ, з яких у складі трикомпонентних іменників у свн. мові реалізується лише перший ЛСВ «herrenhof, der hörige güter unter sich hat» 'резиденція, двір феодала', напр.: twinchoftor stn. 'ворота резиденції, двору феодала'.

Лексико-семантична структура іменника viurglocke f. представлена двома ЛСВ. Із них у складі іменникових трикомпонентів у свн. мові реалізований другий ЛСВ «glocke, womit das signal zum austun des feuers bei einbruch der nacht gegeben wird, horologium» 'дзвін, який сповіщає про необхідність запалення вогнища при настанні ночі, годинник (сонячний або водяний)', напр.: viurglockenzit stf. 'комендантська година'.

Двокомпонент willekür (wilkür) stf. має 2 ЛСВ. Реалізується у складі трикомпонентних іменників лише перший ЛСВ «freie willenswal, freier wille, freiwillige entschliessung, neigung, zu-, übereinstimmung, gutdünken» 'вільне волевиявлення', напр.: willekurbrief stn. 'документ, який підтверджує волевиявлення'.

Серед трикомпонентних складних іменників у свн. мові також зафіксовано 3 одиниці, семантична структура яких не дозволяє виявити, який з ЛСВ реалізується у складі іменникових трикомпонентів.

Так, іменник morgengäbe stf. має у своїй лексико-семантичній структурі такі ЛСВ: 1) geschenk des mannes an die frau 'подарунок чоловіка жінці'; 2) geschenk der frau an den mann 'подарунок жінки чоловіку'. Зазначений іменник зустрічається у складі іменникового трикомпонента morgengäberêht stn. 'традиція дарувати подарунки після весілля'.

Лексико-семантична структура двокомпонент kirchspiel (kirchspêl) stn. також 2 ЛСВ, які пересікаються між собою:

1) kirchspiel, parochia kirchspel oder pfarre 'церковний приход або парохія'; 2) die gesammtheit der pfarrkinder, gemeinde 'паства, громада'. Цей композит задіяний у формуванні чотирьох трикомпонентних іменників, а саме kirchspilgerichte stm. 'суд пастви, церковного приходу', kirchpilliute 'паства, прихожани', kirchspilman stm. 'паства, прихожанин', kirchspilpfaffe swm. 'священик, священослужитель'.

Двокомпонентний іменник vleischhacker stm. налічує у своїй лексико-семантичній структурі 2 ЛСВ: 1) fleischacker 'м'ясник'; 2) carnifex, henker 'кат; мучитель, катувальник'. Поданий іменник зафіксований у двох іменникових трикомпонентах у свн. мові, тлумачення яких також не дає можливості визначити ЛСВ, який задіяний у їх формуванні, пор.: vleischhackerkneht stm. 'помічник м'ясника або ката', vleischhackertanz stm. 'танець м'ясника або ката'.

Викладений матеріал можна узагальнити у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Реалізація ЛСВ двокомпонентних іменників у складі іменникових трикомпонентів у свн. мові

Кількість ЛСВ іменникових двокомпонентів	Реалізація ЛСВ двокомпонентів у складі трикомпонентних іменників		Загальна кількість
	1 ЛСВ	2 ЛСВ	
2 ЛСВ	14	3	17
3 ЛСВ	7	1	8
4 ЛСВ	2	1	3
5 ЛСВ	2	-	2
6 ЛСВ	1	-	1
7 ЛСВ	1	1	2
Разом	27 (82 %)	6 (18 %)	33

Отже, виходячи з даних, наведених у таблиці, можна відмітити, що у складі трикомпонентних іменників зустрічається 33 двокомпоненти, які мають розгалужену лексико-семантичну структуру. Однак показовим є той факт, що в іменникових трикомпонентах, які у даному випадку можуть розглядатися як мінімальний контекст для двокомпонентних іменників, задіяний переважно один з ЛСВ (27 прикладів), і лише 6 одиниць реалізують у складі трикомпонентів два ЛСВ. Слід також зазначити, що реалізація ЛСВ двокомпонентів у складі іменникових трикомпонентів зворотнопропорційна кількості ЛСВ у значенні двокомпонентного слова, тобто, чим менше ЛСВ має слово, тим більша вірогідність, що більшість із них будуть реалізовані у складі багатокомпонентного слова. Так, двокомпоненти, які налічують п'ять і шість ЛСВ, реалізують у складі трикомпонентних іменників лише один із них. Двокомпонентний іменник tagedinc, який із семи ЛСВ у складі трикомпонентів реалізує два, утворює скоріш виключення, аніж закономірність. У формуванні трикомпонентних іменників задіяні обидва варіанти 3 двокомпонентів із 17, які мають два ЛСВ. По два ЛСВ у складі іменникових трикомпонентів реалізують також 1 двокомпонент із трьох ЛСВ і 1 із чотирма ЛСВ у своїй семантичній структурі.

Висновки. Проведений детальний аналіз багатозначних іменникових трикомпонентів, а також їхніх полісемних двокомпонентних БС у свн. мові дозволяє сформулювати такі висновки:

– особливістю іменникових трикомпонентів і двокомпонентних БС у їхньому складі є моносемність, що є досить цікавим фактом, оскільки однією з характерних особливостей простих

іменників у вільному вживанні є розгалуженість їхньої семантичної структури (широкий набір ЛСВ). Виявлена закономірність підтверджує тезу про те, що розгалуженість словотвірної структури призводить до обмеженого набору ЛСВ слова;

– іменникові трикомпоненти уможливають диференціацію близьких за значенням ЛСВ комплексних БС;

– у складі іменникових трикомпонентів реалізується здебільшого той ЛСВ, який має ширше значення;

– у свн. мові накладаються обмеження на використання у якості БС трикомпонентних іменників стилістично маркованих ЛСВ.

Перспективним можна вважати дослідження ЛСВ однокомпонентних БС трикомпонентів із метою виявлення особливостей їхньої реалізації у складі трикомпонентних іменників, а також залучення інших часових відрізків розвитку німецької мови.

Література:

1. Виноградов В.В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) / В.В. Виноградов; ред. Г.А. Золотовой. – [4-е изд.]. – М.: Русск. яз., 2001. – 720 с.
2. Смирницкий А.И. К вопросу о слове (проблема «тождества» слова) // Труды Института языкознания АН СССР. – М.: Изд-во АН СССР, 1954. – Т. 4. – С. 3–49.
3. Звегинцев В.А. Семасиология / В.А. Звегинцев. – М.: Изд-во МГУ, 1957. – 322 с.
4. Апресян Ю.Д. Избранные труды. Том 1. Лексическая семантика (синонимические средства языка) / Ю.Д. Апресян. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: Языки русской культуры, 1995. – 364 с.
5. Арнольд И.В. Потенциальные и скрытые семы и их актуализация в английском художественном тексте // Иностранные языки в школе, 1979. – № 5. – С. 10–14.
6. Курилович Е. Очерки по лингвистике. – [Электронный ресурс] / Ежи Курилович. – Биробиджан: ИП «ТРИВИУМ», 2000. – Режим доступа: <http://www.studfiles.ru/preview/1741543>.
7. Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики (на материале русского языка) / Д.Н. Шмелев. – М.: Изд-во «Наука», 1973. – 280 с.
8. Левицкий В.В. Семасиология: монография для молодых исследователей / В.В. Левицкий. – [2-е изд., испр. и доп.]. – Винница: Nova книга, 2012. – 680 с.
9. Степанов Ю.С. Номинация, семантика, семиология (Виды семантических определений в современной лексикологии) / Ю.С. Степанов // Языковая номинация. (Общие вопросы). – М.: Изд-во «Наука», 1977. – С. 294–358.
10. Шейдеман Г.И. Вопросы структурно-семантического моделирования сложных существительных в современном английском языке: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / Г.И. Шейдеман. – М., 1969. – 34 с.
11. Яковлюк А.Н. Семантические аспекты взаимодействия простых многозначных и сложных однозначных слов современного немецкого языка: дис. на соискание уч. степени доктора филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / А.Н. Яковлюк – Уфа, 2010. – 400 с.
12. Lexer M. Mittelhochdeutsches Wörterbuch / M. Lexer. – Stuttgart: S. Hirzel Verlag, 1992. – Bd. 1–3.
13. Benecke G.F., Müller W., Zarncke F. Mittelhochdeutsches Wörterbuch. – [Электронный ресурс] / G.F. Benecke, W. Müller, F. Zarncke. – Режим доступа: <http://urts55.uni-trier.de:8080/Projekte/MWV/wbb>.
14. Altmann G. Die Bedeutungskomplexität der Wörter und das Menzerathsche Gesetz / Gabriel Altmann, Erzsébeth Beöthy, Karl-Heinz Best // Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung. – 1982. – S. 537–543.
15. Köhler R. Zur linguistischen Synergetik: Struktur und Dynamik der Lexik / Reinhard Köhler. – Bochum: Brockmeyer, 1986. – 200 S.

Белецкая Е. В. Роль трехкомпонентных имен существительных как средства актуализации лексико-семантических вариантов многозначных двухкомпозигов в средневерхненемецком языке

Аннотация. В статье проанализированы лексико-семантические варианты двухкомпонентных непосредственных составляющих субстантивных трикомпозигов в средневерхненемецком языке с точки зрения их реализации в составе трехкомпонентных имен существительных.

Ключевые слова: субстантивный трикомпозиг, непосредственное составляющее, семантическая структура, лексико-семантический вариант, моносеманτικότητα.

Biletska O. The role of three-noun compounds as a means of lexical-semantic variants actualization of polysemantic two-noun compounds in Middle High German

Summary. The article focuses upon lexical-semantic variants of two-noun compounds and peculiarities of their realization in three-noun compounds in Middle High German.

Key words: compound consisting of three nouns, direct constituent, semantic structure, lexical-semantic variant, monosemy.